Fő

BKE KÖZMŰVELŐDÉSI BIZOTTSÁGA LAPJA

Támpont

V. évf. 6. szám

május 30 - június 12.

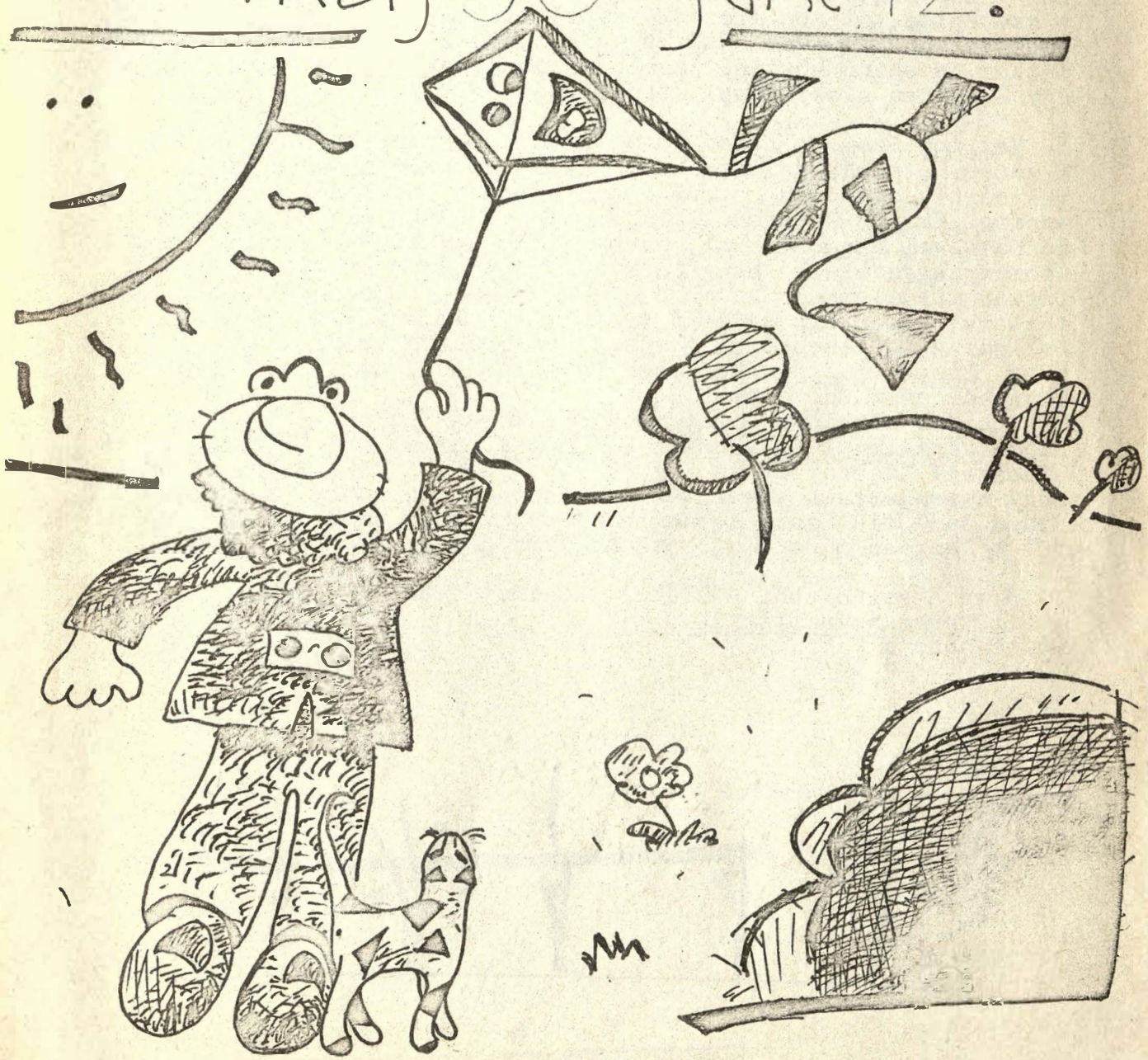

KARINTHY SZINHÁZ-i bemutató

Mit mondjak..? - a menü kitünő, csak a tálalás nem megfelelő. Az étterem - Karinthy Színpad - még fiatalnak számít a maga két esztendejével, az ételdaraboknak frissnek, üdének kellene lenniük.
A választékban ilyen szempontból nincs is semmi hiba, csakhogy a kiszolgálás sokat javíthat, de még többet ronthat.
A nemrégiben "színházzá " alakult színpadon egy este alatt nézhetünk meg két - egy Wedekind, és egy Szomory - komédiát. Sajnos. A semmitmondó jelzőt kell használni a "Hőstenor" sommázásánál. Egy mindenek - legfőképpen az emberek - felett álló kamaraénekes /Harsányi Gábor/ "drámája" ez, feltehetőleg a müvészet, mint a legfőbb érték hangsúlyozása és egyben ezen állítás kritikája is "akart lenni" a rövid darab. Ugy tünt, hogy a szinészeknek - bár megteszik kötelességüket - inkább kínlódás mint "játék" a szereplés, aligha érezték, éreztették át, milyen kegyetlenné, embertelenné is lesz a müvész a hírnév, a siker által. / Ellentétben Wedekind hőstenorjával, Harsányinak mindez - ezt én érzem így - egyben a színvonal rovására is megy./

Nem így Szomory Dezső darabjában a Botrány az Ingeborkoncerten címüben. Itt már valóban komédiáztak a komédiások, sikerült derültséget csempészni a szünetben már-már lehervadt mosolyú nézők arcára. Ha Ady metafóráival képeket varázsol elénk, Esterházy mondataival hangulatokat, Oscar Wilde érzelmeket ébreszt, akkor Szomory egyedülálló hangiicizmusával sajátos stílust teremt a magyar irodalomban. Az apró nyelvi hibák, "idegenes" hangzások fantasztikusan élvezetessé teszik írásait, nemcsak olvasva, de hallgatva is lehengerel a szavak ezen furcsa kavalkádja. Ezt még csak "megdobja" a néha kissé malankólikus, néha fergetegesen könnyed, naív Szomory-világ.
A híres pianista - Ingeborg /Szakácsi Sándor/ - budapesti előadása váratlanul félbeszakad, mikor a müvész megpillantja régen elveszett édesanyját az egyik páholyban. A "bibi" csak annyi, hogy a zongorista ekkor már 60. évét tapossa, míg a "kiszemelt" drága mama mindössze kétharmada ennek. Hogy ebből a bonyodalomból ki hogyan mászik ki, az már maradjon az előadás titka.

Kilépve a színházból hirtelen értelmet nyert A KÉRDÉS:
- Mit keres maga itten?
- Mit mondjak?

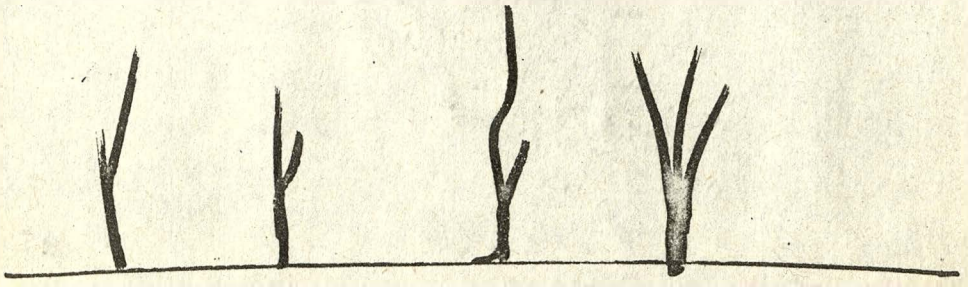

MOLNÁR IMRE: NÉPSZERŰBB JÉZUS KRISZTUSNÁL?

John Lennonról könyvet írni hálás feladat, ugyanakkor magában rejti az ismétlés unalomkeltő kockázatát. Molnár Imre megpróbál valami ujat alkotni, egy egyszerü ötlet segítségével: regény formájában tárja elénk ezúttal csupán a legfőbb "beatl" életét. Tett már Ő hasonló kisérletet a Halhatatlan Beatles cimü müvében, de itt csak epizódokat "dramatizált" , egy-egy sorsdöntő fordulat lehetséges párbeszédét a fiúk között. Az akkori rövid jelenetek most regénnyé formálódnak, kérdéses mekkora sikerrel.

Annyi bizonyos, hogy Lennonról millió anekdota, ujságcikk, nyilatkozat, saját és róla irt könyv, szóbeszéd maradt fenn, no meg persze a dalok, amik helyette is beszélnek. Bőséges anyag állt tehát Molnár Imre rendelkezésére, hogy megírjon egy ujabb Lennon-könyvet.

A hangzatos cím után azonban furcsálkodva lapozgatjuk a könyvet. Lapozgatjuk. Már csak azért is, mert -és főleg az elején- nehezen tudjuk elképzelni, valóban Róla olvasunk. Ha nem futnának előttünk a jól ismert nevek /Mimi néni, Liverpool, Quarrybank S.B., Pete, Julia-anya/ alighanem letennénk a nehézkes, sokszor nevetségesen erőltetett olvasmányt. /akármilyen keménygyerek volt is a kis Johnny, kétlem, hogy 12-13 évesen ilyen "laza" dumája lett volna. / Hamarosan azonban "belelendülünk" a szövegbe - vagy egyszerüen csak hozzászokunk. Azt hiszem maga az iró is könnyedebben vetette mondanivalóját papirra, amikor már az ismertebb John Lennonról szól. Mintha innentől mi is "tényleg" belelátnánk az addig távoli főszereplő lelkébe. Lassan átérezzük, hogyan viseli el John előbb a világsikert, a sztársággal járó felszin-életet, majd azután hogyan döbben rá ennek buborék voltára. Ebbe a könnyen illanó, füstszerü világba -az iró szerint- nemcsak a világsiker sodorta, de leginkább Yoko Ono számító irányításával jutott, s ahonnan John Lennon legalábbis sokáig úgy hitte csak vele /Yoko/ tud majd kimenekülni.

A könyv talán leggördülékenyebb, leghitelesebbnek tünő része a Yoko és John drogos, maszatos, szerelemtől fülledt, időtlennek tünő kapcsolata, A kapcsolat, amely a Beatles felbomlásával kezdődik és a kifacsart, elnyütt, otthonülő Lennon magáradöbbenésével végződik.

Ujrakezdés 39 évesen. Egyáltalán nem lehetetlen próbálkozás. Neki az volt, tudjuk miért.

- Kovács Ágnes -

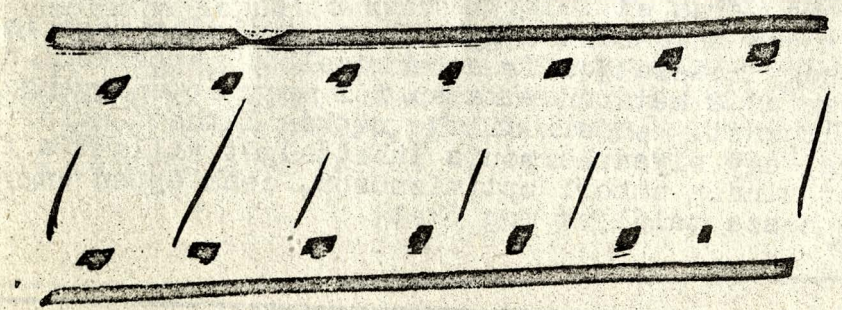

MOZI AJÁNLAT: — Barotányi Zoltán —

Wim Wenders: Az ég Berlin felett

"Ask the angels who's they're calling" /Patti Smith/

A mesék több ezer éve kisérik végig az emberiség történetét, kifejezvén persze az ember örök vágyát, hogy találkozzon a természetfeletti erőkkel. A mesék fontos epizódja ugyanis az emberi világ és a természet világ / légyen az tündérek, boszorkányok, ördögök, jó és rossz szellemek stb. által/ találkozása, a nem közönséges, nem közülünk való lények kedvező vagy kedvezőtlen beavatkozása életünkbe - ennyiben a modern mese egyik megfelelője, pótléka az UFO-król ill. a velük kapcsolatba lépőkről szóló történetek.

Wenders filmje /követve a romantika és az újromantika hagyományait/ formáját tekintve maga is mese: angyalokról szól, akik az idő kezdetétől figyelik és ügyelik a nekik rendelt területet, ahová idővel Berlin épült. Ezek az angyalok csupán közvetve avatkozhatnak az emberi életekbe, mert bár ők a lelkekig látnak és hangosnak hallják a ki nem mondott gondolatokat is, de őket csak a gyerekek látják és csak a volt angyalok érzik meg jelenlétüket. Angyalaink fel s alá sétálnak, akár a falon keresztül /a film még az ántivilágban, 1987-ben készült/ és egyarán megtapasztalják az emberi szorongást és a tudásvágyat, a magányt és a harmóniát. Sőt, egyikükben feltámad a vágy, hogy a lélekben létezés végtelenségét a földi lét végességével, esetlegességével, a dolgok konkrét érzékiségében való elmerüléssel váltsa fel. A terv sikerül és angyalunk /Bruno Ganz/ egy igazi határhelyzetben, a berlini határzónában sikeres metamorfózist hajt végre. A történet ezután szinte már a fiatal Lukács lélekfilozófiája és az ifjú Balázs Béla varázsmeséinek dramaturgiája szerint zajlik, csak éppen a kultúrkritika hevessége nem oly mértékű mint a fent említett személyeknél, hisz Wendersnek már van módja idézni századunk radikális kultúr- és társadalomkritikai mozgalmainak jelenbeli, falontúli sivár "eredményeiből" és háborús romjaiból. Angyalunk útja egy ugyancsak angyali személlyel /bár ő nem "kék vérü" angyali származék/ kereszteződik /Solveig Dommartin/, akit a klasszikus Wenders-filmek problémái kínoznak: élete nem áll össze történetté, nincs ideje, tere, kezdete, értelme, harmóniát csak a trapézon és látszólag paradox módon az underground klubok vad diszharmóniájában talál. Épp egy ilyen helyen, a zseniális Bukott Angyal, Nick Cave egyik koncertjén történik meg a lelkek találkozása és párbeszéde, amely nullpontra állítja az időt, és megindít a kölcsönös befogadás révén valami egész, harmónikus, szerves történést /éppen itt mutatkozik meg legerősebben a rokonság fent említett honfitársaink szellemével/; mindez már túl az angyallét határain és túl van azon is amit az angyalok tudhatnak.

Angyalunk persze egy sorstársával is összetalálkozik /Peter Falk/, aki exangyalként földi életében újra mesehőssé vált, színészként nem-klasszikus hőssé, aki jóról és rosszról szóló történetek irónikus, megértő, de szerepéhez illően mégis kíméletlen nyomozóvá. Columboja, alakítója személyiségéhez hűen, iróniával és melankóliával nézi a világot, cseppet sem törődve azzal, hogy környezete milyen magatartást is várna el tőle.

És kontrasztként ott angyalunk angyaltársa, aki néha maga is vágyat érez arra, hogy alászáljon és emberközelből emberként nézze a várost, de visszariad a határon - talán fél vagy éppen gyengeségnek tartja az átváltozást. Wenders filmje ritkán látható szférikus magasságokban mozog, egy olyan harmónia lehetőségét villantva fel, ami szinte túlmutat minden emberi optimizmuson, csak éppen angyalok kellenének hozzá - nosza találjuk meg őket!

MOZI AJÁNLAT:

CINEMA PARADISO
fr/ol. 1988, rendezte: Giuseppe Tormatore
főszerepben: Philippe Noiret

A film a "FILM"-ről, vagyis egy kicsit több, meg kevesebb is annál...
A kerettörténet abszolút banális, de éppen egyszerü bája miatt érdemes megnézni.

A már őszülő, de még igazán "aranykorát" élő, filmes szakmában befutott férfi hosszú idő után hazakészül szülővárosába... Emlékeiben /álmaiban/ megelevenednek a már sárgult képek. A film tehát nem e nők bálványáról szól /sokak szomorúságára/ hanem gyermekkoráról.
...egy szicíliai kisvárosban vagyunk, spagetti és tornácon száradó ruhák illata, zsúfolt kocsmák és vérbeli kuplerájok... Parfüm és izzadtságszag keveredik, miközben temetésre igyekvőket, majd ugyanazokat a filmvászon előtt látjuk. Jelen van ám mindenki, a tanító, a pap, a szépleány, a mezítlábasok és az előkelők - s mind a moziban.

A MOZI, ahol e mediterrán városka élt és együtt volt, ami mozgalmassága és hangossága ellenére nem haladt /hova? - kérdezhetnénk/. A mediterrán hőségben elporosodott minden.... Ezért mennek el és jönnek vissza-- csak mint látogatók. Az "élet" nem itt van. A múltból is már csak a mozi áll egy darabig - egy vállalkozó szupermarketté alakítja...
"Itt nincs jövő", "Az élet nem olyan, mint a moziban" - halljuk.

Vagyis menjen mindenki az érvényesülés városába /Rómába/...?
Vagy mégse?

/1989 "Golden Globe" díj, a legjobb külföldi film kategóriában./

MEIN LINKER FUSS
ír, 1989, rendezte: Jun Sheridan
főszerepben: Daniel Day Lewis

Christy Brown /D.D. Lewis/ súlyos testi hibával jött világra, s így mozgását szinte egyáltalán nem tudja irányítani.
Szülei és testvérei /népes dublini munkáscsalád/ szeretettel, de igazán kevés szakértelemmel állnak mellette.
Az ellesett képekből, az előtte - mint nem beszámítható előtt - lejátszódó jelenetekből ő mégis összerakja a számára felfoghatót, s így értelmi fejlődése, ha lassan is, de elindul. Hét éves, amikor felfedezi, hogy bal lábát mozgatni képes és így mostmár "aktív" kapcsolatba léphet a külvilággal. Belső vívódások és fizikai megpróbáltatások után írni, olvasni is megtanul.
Bal lábával ecsetet fog és fantasztikus színekkel festi vászonra gondolatait. "Igazi" életet akart, és kapott...
Küzdött szerelemért, élt az öngyilkosság árnyékában, ivott - vagyis bejárta a mélységet -, de festett, majd később megírta a

"Mein linker Fuss" vagyis a "Bal lábam" történetét.
Hirtelen csak olyan szavak jutnak eszembe, mint az "életigenlés", a "példa", a "teljes élet", a "belső-világ elsődlegessége" - de ilyen patetikus fentköltségek semmit sem fejeznek ki jelen esetben. Ugyanis a film rendkívül humoros, sőt néhol nevetséges.Olyasvalaki humora, aki pontosan tudja mit jelent a tolókocsiban ülni. S mi, egészségesnek tünők, sírva nevethetünk saját gyengeségünkön. .

Christy Brown ma már ismert festő.
Szerencsés, hiszen volt erélye, a bal lába...

BÜNTÉNYEK ÉS MÁS APRÓSÁGOK

/Woody Allen új filmje/
USA, 1989, rendezte: Woody Allen
főszereplők: Woody Allen, Mia Farrow

"A film a szerelemről, a valóságról, a hitről, a csalódásról, az eredményről és eredménytelenségről, a jóról és gonoszról szól - azokról a dolgokról, amin végül is az emberek nevethetnek."

Az idézet egy kölni kritikus tollából ered, s ami iszonyú marhaság. Ez bármelyik W.A. filmről elmondható, bár ebben tényleg nincs semmi új. A "Manhattan"-nél nem mond többet, sokszor ismétli önmagát, de nem is ez a fontos. Aki szereti Woody Allen stílusát, nem fog csalódni, Most következetesen morális oldalról nézi a férfi-nő kapcsolatot. Megjelenik az egykori zsidó család, a maga értékrendjével, de a filmben ez is inkább komikus, mint elgondolkoztató.
A német fordításból hiányzik a Kern András féle "dadogás", ami miatt úgy éreztem Woody öregszik. Mindenesetre a "NEW YORK"-i hangulat a régi. A jelenetek is ismerősek, vagy W. A. egy korábbi filmjéből, vagy saját tapasztalat...
Vagyis, tényleg akad nevetnivaló...

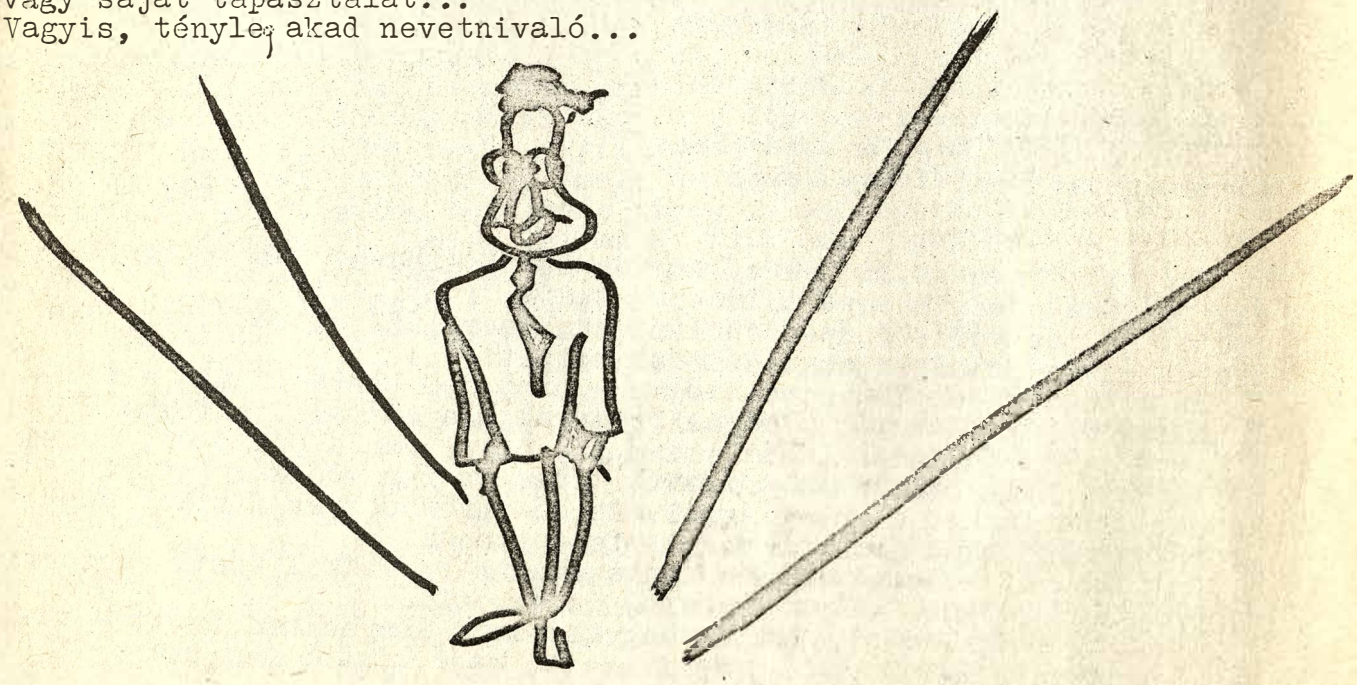

PROGRAM — Nagy Anna

"SZINYEI MERSE PÁL és KÖRE"-Nemzeti Galéria
Már jó ideje tart,és egészen augusztus 2o-ig nyitva áll az a kiállitás,amely összefogó képet próbál alkotni Szinyei Merse Pál életművéről,a müncheni művészi-skola még szárnyait bontogató akademistájának zsengéitől a kiforrot "plain air"festőig.A kiállitás páratlan, hiszen nem csupán hazai múzeumok,de magán- és külföldi gyüjtemények anyagából állitotta össze a jóllehet még igy sem teljes életművet,mitöbb,néhány mellékesen papirra vetett vázlat,melyet más festők talán szemérmesen tűzbe vetnének szintén megmaradt és megtekinthető-igy nem csupán az "eredmény, de az"út"is láthatóvá válik...Szinyei képei mellett ott találjuk mégFerenczy Károly, és több hires kortárs magyar festő művét,továbbá ott rejtőzik két nem kevésbé hires francia festő: Corot és Courbet egy-egy műve is.

A nagy történelmi témák valahogy nem feleltek meg Szinyei egyéniségének.Renoirhoz hasonlóan érdeklődésének középpontjában a természet, a táj, a napfény, a mindennapi élet állt.Világos szinei,levegő-és fény-árnyék ábrázolása, a képeiből áradó derü, merész újitás részéről,és egyben ráérzés a korabeli francia festészet tendenciáira. 1872-ben látott hozzá "Majális" cimű képének megfestéséhez,amelynek témája igencsak közkedvelt volt akkoriban Franciaországban, bár erről Szinyei mit sem tudott.Képei nem váltottak ki lelkesedést megszületésük pillanatában,talán éppen újdonságuk miatt,igy a festő is egyre kevesebbszer nyúlt ecsetje után,miközben műveiben többszörös megtorpanás jelentkezett,egyfajta hezitáció a naturalizmus és az "új" között.1896-ban a Műcsarnok kiállitásán a "Majális" óriási sikert aratott. Ekkor fedezte fel igazán a magyar közvélemény - igen későn,hiszen már csak 24 év öregkor maradt hátra számára, hogy alkothasson....

KIÁLLITÁS

május - június

Vasarely Múzeum(III:Körvin Ottó tér 1.)Rudolf Hervé kiállitása jun 17-ig
Csepel Galéria(XXI.,Tanácsház tér 3.)Kékesi László grafikusművész máj 13ig
Derkovits Terem(VI.,Lenin krt.63.)Polgár Csaba textilművész máj 9-16
Dorottya u-i kiállitóterem(V. Dorottya u 8)Szabó Bea szobrai májlo-jun 2.
Duna Galéria(XIII.,Rajk László u 95)Magén István grafikái máj 2o-ig
Ernst Múzeum(VI:,Nagymező u 9)Josef Jankovic festőművész máj 3-jun 3
Gutenberg Galéria(VIII.Kölcsey u.2.)Ágotha Margit grafikái május7-jun4
Kilátó Galéria(Margitszigeti viztorony)Kárpáti József kortárs fe$$ő kiállitása május 16ig
Knoll Galéria(VI:,Liszt Ferenc tér lo)Johanna Kandl osztrák festő jun9-ig
Magyar Képzőművészeti Főiskola Barcsay-Kiállitóterme(Népköztársaság u.67-71)A Royal College of Arts,London és a British Council"3 út"cimű kiállitása május 18-ig.
Műcsarnok-Ressource Kunst-máj lo- jun 17-ig.
Művész Galéria(VIII.Rákóczi u 7)Groteszk grafikák jun 1-ig
Studió Galéria(V.Bajcsy-Zs u 52)Gerhes Gábor kiállitása május 6-ig.

17 támpont

A Külső-Ferencváros egyik koszos jellegtelen kis utcája a Gát utca. A környék többi hasonló helyétől egyetlen dologban különbözik: a 3. szám alatt emléktábla hirdeti, hogy ott született "a proletariátus legnagyobb magyar költője". Természetesen József Attiláról van szó.

Az udvarba belépve megdöbbentő a ház állapota. Bennem, látatlanul, egy omladozó földszintes bérház képe élt. Ez az épület viszont belül kis kerttel fogad, és láthatóan ügyelnek rá.

A szoba-konyhás lakás, ma emlékszoba, a kapun belépve jobbra van. A "muzeum-igazgató" szerepét játszó idős hölgy elmondta, hogy 1964-ig a kutya sem törődött azzal, hogy itt született József Attila. Akkor Franciaországból érkezett néhány emigráns, akik meglepődve látták a ház lerongyolódott állapotát. Ezt - gondolom - befolyásos körökben is szóvá tehették, mert hamarosan megkezdődött a felujitás

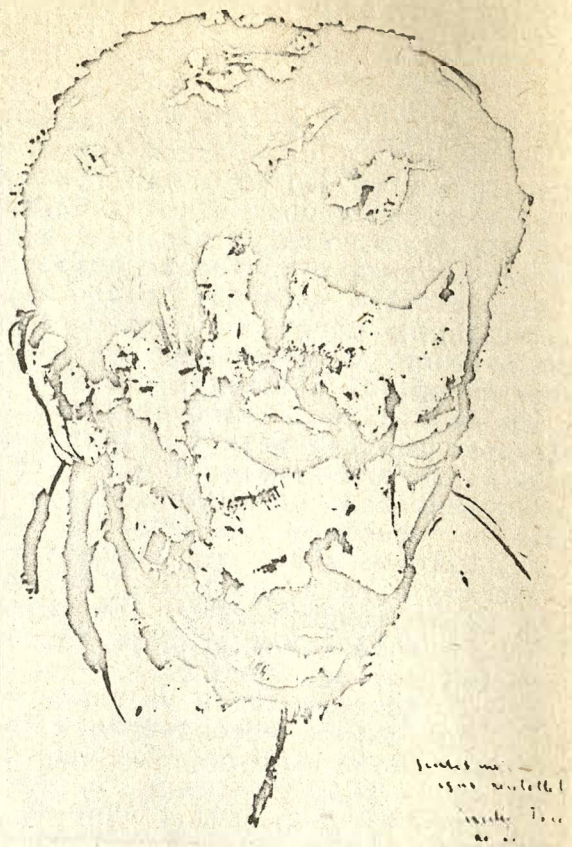

Erzsi néni, a tárlatvezető néhány érdekes adalékkal is szolgált. Amikor megkérdeztem tőle, hogy találok-e még olyat, aki láthatta József Attilát az udvar porában játszani, elmondta, hogy van egy öreg hölgy, aki ezt meséli, de nyilvánvalóan csak olcsó népszerüségre törekszik

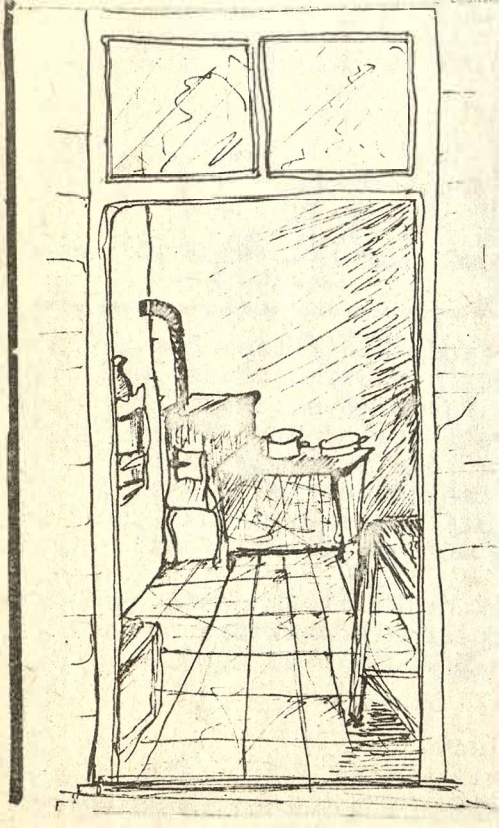

Ma az emlékszoba igazán méltó emlék. Évente április 11-én megemlékezéseket tartanak. A költő leghiresebb verseit neves színészek szavalják.

A kis lakás konyhája koraboli tárgyakkal van berendezve, a szoba tárlóiban kéziratok, fényképek láthatóak.

Erzsi néni az évek során igazán közel került József Attila művészetéhez. Bár nyomtatásban egyetlen versét sem olvasta, az ünnepségek alatt, a történészekkel való beszélgetések során a költő szám s művét megtanulta.

A kertben van egy gyönyörü rózsabokor. Erzsi néni minden tavasszal imádkozik a rügyekhez. Nyiljanak ki április 11-re. Idén kettő is kinyilt addigra...

Rajz: Nagy Anna

támpont

MAGYAR TÁJAK

"Kis magyar néprajz" — Kucsinka Katalin

A sorozat befejezéseként ugy gondoltam nem haszontalan, ha egy térképet mellékelek a korábbi részekben leírtakhoz. A térképen Moldván kívül, mely a Keleti Kárpátok vonulatától ÉK-re terül el, valamennyi korábban említett tájegység megtalálható, sőt aki figyelmesen szemléli a térképet, sokkal több, a nagyobb tájegységeken belüli kisebb vidékeket is felfedezhet.
Remélem volt olyan olvasó, akinek segíteni tudtam abban, hogy legalább valamilyen felületes ismeretre szert tegyen Erdély néprajzával kapcsolatban, másoknak esetleg felkeltettem érdeklődését az erdélyi tájak, városok, falvak, emberek, szokások stb. iránt. Ha ezek közül valami megfogott benneteket, már volt értelme az írásnak.

TIZEDIK OLDAL

Mólnár József

Egyszerre vagyok tüz és viz
semmi és végtelen, láthatatlan
parány az egészben s maga az egész,
diszharmónikus harmónia
Tudatom kristályrácsát uralja a kettéosztott,
rendezett entrópia. Az azonosság vagyok,
mint a párhuzamos egyenesek melyekre végtelenben
ellentétes irányba haladnak s derékszögben
metszik egymást Magam vagyok ..!. .a lét és
a nemlét,izzó plazma ami hidegebb mint a kemény ür.

In flagranti

Egymásban ,
egymásban
feksznünk,
fetrengünk
föld sarában
de mégis
csillagok porában
- gyönyörü ikernapok
S a természet
törvénye:
vonzásodból
halál árán szabadulok.

Kovács Róbert
Százezer éve

Százezer lépésre tőlem,
Százezer évvel előttem,
Porban , homokban, kőben.
Ugy érzem akkor is éltem.

A lófejü sziklától balra,
Ahonnan rálátok a barlangra,
Ott a fa régen elporladt.
Magába zárta a magma.

Messze minden zajtól, hangtól
A klorofillfaló szürke várostól,
Messze az atomot köhögő ujkortól
Nem különbözve a riadt állattól.

1987. junius 12.

10 támpont

TIZENEGYEDIK OLDAL

Makk Attila

/ANCSA/

Az összetört mosolygó porcelánkutyát - bár
a ragasztó tökéletes, az illesztés művészi
nem lehet ugy összerakni, hogy a mosolyban egy
furcsa fintor ne zavarná meg az összképet, ne
véglegesitené a történetet.
Mosolyunkat,nevetésünket adtuk kétségbeesett
türelmetlenséggel egymásnak és magunknak ..
A történet igy egész, kerek és befejezett.

Vágy

Egy költőnőt szeretnék feleségül venni,
ki majd állandóan metaforákkal gyötör,
és szeretkezés után irja logjobb verseit.

Herceg Endre

Idegen lány a vonaton,
Adj egy egy csókot, majd megadom,
Add kölcsön a tested egyölelésre,
Megadom , hidd el, aratásra,
Nyárra.

Idegen lány a vonaton,
Mosolyogj rám, s nekodadom
a sorsom a vérem a hitem a szerelmem.
Pedig csak szép se vagy,
de valaki kell,
ha ma végleg utazok el.

Bucsuzóul

halvány fénycsik supán a Nap
a várossal együtt ő is itt marad
égig nyuló ablakszemü házak
halk hangja hajnali madárnak
cipőd koptatta hosszu utcák terek
arcok kezek szavak szemek: emberek
 hemlokzati diszek iveltek lágyak
itthagyott emlékek elfeledett vágyak
minden csak forog
forog velem
vonz
és eltaszit - szédülök
indulok.

2 hét múlva ... támpont 11—

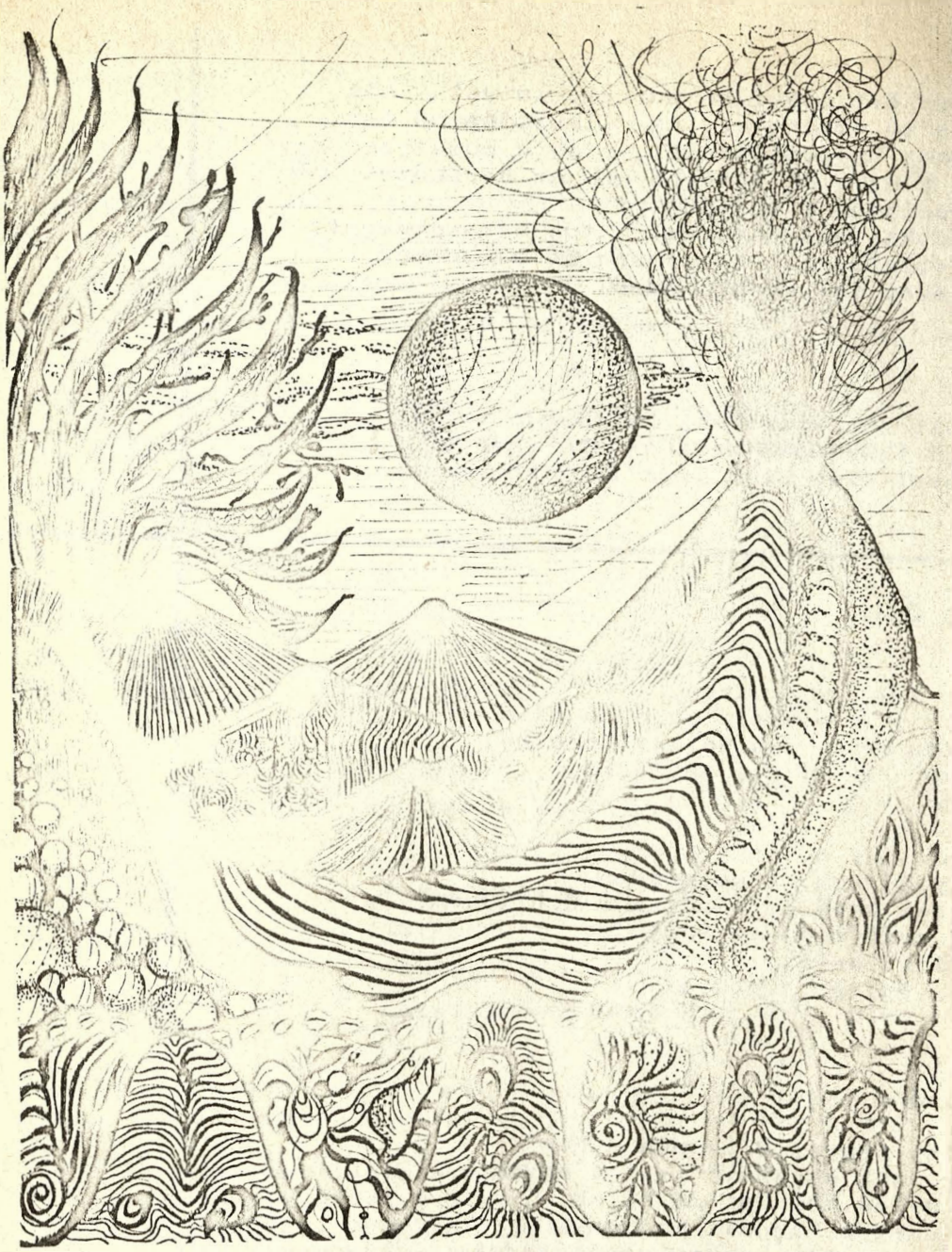

Felelős kiadó: Kupcsik József
Címlap : Nagy Ádám
Hátlap : Nagy Anna
Készült a BME nyomdájában 2000 példányban